

Etické otázky výzkumu

Belmont report (1979)

- Formulace tří hlavních zásad směrem k účastníkům výzkumu, jejichž dodržování je posuzováno:
 - **Respekt**
 - **Prospěšnost**
 - **Spravedlnost**

Respekt

- Dobrovolný souhlas x donucení
- Poučený souhlas x klamání
(vynechání informací, “krycí“ příběh,
lživá zpětná vazba)
- Možnost kdykoli souhlas odvolat

Efekt perseverance

Prospěšnost

- Prospěšnost a (potenciální) rizika pro účastníka / společnost
- Důsledná anonymizace dat

Spravedlnost

- Zátěž a výhody spojené se studií jsou rovnoměrně rozděleny
- Žádná sociální skupina není protěžována
- Ochrana zranitelných skupin

Další zásady:

Punch, K. (2004) Úspěšný návrh výzkumu. Praha: Portál.

Šedřová, K. & Švaříček, R. (2007) Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál.

- Důvěrnost
 - anonymizace, bezpečné ukládání dat
- Zpřístupnění práce účastníkům výzkumu

- Vlastnictví dat a publikace výsledků
- Použití a zneužití výsledků

- Vyhnout se:
 - Konfliktu zájmů
 - Přílišnému vlivu osobních postojů

Výzkum ve speciální pedagogice

- **Výzkumný soubor**
- **Specifické oblasti:**
- Poučený souhlas
- Prospěšnost
- Použití a zneužití výsledků

Děti

osoby s postižením

rodiny osob s postižením

Lidé na okraji společnosti

Etnické a náboženské minority

Stigmatizace

Podpora stereotypního vnímání

Marginalizace

Bezmocnost

Etický kodex

- ČAPV nemá vlastní etický kodex
- [Britská asociace pedagogického výzkumu \(2004\)](#)
- Americká pedagogická asociace (Revised Ethical Guidelines for Educational Research, 2004)
- [Etický kodex Masarykovy univerzity](#)
- Etické kodexy dalších oborů (psychologie, sociologie)

Etické aspekty vědecké práce (1)

- Je nepřijatelné:
 - **Zamlčí-li** autor **zdroj**, který v práci použil (chlubí-li se cizím peřím)
 - **Opomene-li** záměrně **uvést zdroj**, který není v souladu s názory/závěry autora
 - Uvádí-li **prameny**, se kterými se skutečně **neseznámil**
 - Použije-li materiál k doložení něčeho, co z něj jednoznačně **nevyplývá**
 - Uvádí-li v seznamu literatury i práce, které s problematikou **nesouvisí**
 - Interpretuje-li autor zjištěné **údaje nepřesně a nezodpovědně** nebo **přecení-li** vědecký **význam** závěrů

Etické aspekty vědecké práce (2)

- **Plagiátorství**

- Přisvojení výsledků vědecké práce někoho jiného
- **Parafrázování** bez uvedení informací o původním zdroji/autorovi
- Hrubé porušení etických principů a autorských práv
- viz. Disciplinární řád pro studenty PdF MU

Etické aspekty vědecké práce (3)

- ▶ **Vyjednávání spolupráce a vstupu do terénu**
- ▶ Představení výzkumu
- ▶ Navázání spolupráce

- ▶ **Po skončení výzkumu:**
- ▶ Opuštění terénu
- ▶ Data
- ▶ Komunikace

Zlaté pravidlo

- Zaznamenat a poctivě popsat rozhodnutí, která měla vliv na výslednou podobu dat a jejich zpracování.